

УДК 001.895:796.2/3-053.4

DOI <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-3.15>**Пасічник Вікторія Михайлівна**

доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спортивних та рекреаційних ігор
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID ID: 0000-0002-6381-1471

Мельник Валерій Олександрович

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри спортивних та рекреаційних ігор
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського
ORCID ID: 0000-0001-9557-1276

Ковальчук Лідія Валеріївна

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичної культури
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID ID: 0000-0002-2973-8979

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНИХ ІГОР У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Важливим напрямом фізичного виховання дітей дошкільного віку є використання різноманітних форм і засобів для їх гармонійного розвитку, серед яких важливе місце відводиться ігровій діяльності. Мета дослідження: обґрунтувати ефективність використання засобів інноваційних ігор у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Методи теоретичного рівня дослідження: аналіз, порівняння, індукція, дедуція, систематизація та узагальнення науково-методичної літератури.

Ігрову діяльність у фізичному вихованні представляє надзвичайно велике різноманіття напрямів, завдань, комплексів засобів та методів. Удосконалення змісту фізкультурно-оздоровчої роботи дітей дошкільного віку передбачає використання таких засобів інноваційних ігор, як: пальчикові ігри, сенсорно-рухові ігри, інтерактивні ігри, ігри з природним матеріалом, рухливо-дидактичні ігри, ігри-подорожі, ігри-квести, ігрова психогімнастика, ігри з кольоротерапії. Головними напрямками реалізації фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інноваційних ігор, є специфічні, суть яких полягає в удосконаленні рухових навичок, розвитку рухових якостей, оздоровленні дітей, та загальнопедагогічні, що передбачають підвищення рівня розумового розвитку дітей (через активізацію мисленнєвої діяльності на основі рухової активності; сенсорний розвиток; становлення мовлення, збільшення словникового запасу дітей), виховання особистісних якостей, моральних цінностей, естетичної культури.

В ході пошуку інноваційних педагогічних технологій для організації фізкультурних занять з дітьми дошкільного віку було виявлено значимість ігрової діяльності. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що впровадження засобів інноваційних ігор є одним із пріоритетних напрямків удосконалення змісту і форм організації фізичного виховання у закладах дошкільної освіти. Використання засобів інноваційних ігор у фізичному вихованні дітей дошкільного віку дозволяє задовільнити їх інтереси і потреби в руховій активності, навчити володіти своїм тілом, стабілізувати почуття і емоції, розвинути не тільки фізичні, але і психічні, інтелектуальні та естетичні якості. Для підвищення цікавості дітей до занять з фізичної культури доцільно впроваджувати засоби інноваційних ігор у процес фізичного виховання.

Ключові слова: інноваційні ігри, засоби, фізичне виховання, дошкільний вік.

Вступ. Закон України «Про дошкільну освіту» визначає збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини як першочергове завдання розвитку, навчання і виховання наймолодших громадян країни.

Характерною особливістю розвитку дитини у дошкільному віці є взаємозв'язок фізичного і психічного розвитку. Доцільність реалізації інтеграційних процесів пояснюється синкретичною природою дитини дошкільного віку. Для дітей дошкільного віку характерне домінування процесів інтеграції над процесами диференціації [2; 4; 5; 6].

Однією з провідних ознак фізкультурно-ігрового середовища є його варіативність. Інтеграційні фізкультурно-ігрові комплекси створюють єдине педагогічне середовище, яке має синергетичний ефект, – ефективність комплексного впливу значно перевищує сумарну ефективність тих самих засобів у випадку їх окремого застосування [4].

Інтеграція рухової і розумової діяльності дітей дошкільного віку характеризується зближенням, об'єднанням в ціле, узгодженням змісту різних розділів базової програми навчання і виховання дітей у закладах дошкільної освіти (ЗДО) для досягнення внутрішньої єдності. Саме тому, дошкільний вік є сенситивним для інтегрального розвитку рухових якостей та психічних процесів [4; 6].

Виклики сьогодення зумовлюють необхідність впровадження у процес фізичного виховання дошкільнят сучасних видів рухової активності і новітніх оздоровчих підходів. Фізкультурно-оздоровчі заняття із використанням засобів інноваційних ігор є однією з форм роботи з оздоровлення і зміцнення дитячого організму, гармонійного фізичного розвитку, сприяння їх соціалізації у суспільстві [1; 3].

Мета дослідження: обґрунтувати ефективність використання засобів інноваційних ігор у фізичному вихованні дітей дошкільного віку.

Методи дослідження. В роботі були застосовані методи теоретичного рівня дослідження: аналіз, порівняння, індукція, дедукція, систематизація та узагальнення науково-методичної літератури.

Результати дослідження. Системоутворювальним ядром фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інноваційних ігор для дітей дошкільного віку є мета: інтегральний розвиток рухових якостей, процесів мислення та мовлення.

Відповідно до поставленої мети розв'язуються оздоровчі, виховні, освітні та розвивальні завдання: сприяння зміцненню здоров'я, забезпечення своєчасного фізичного і психічного розвитку; задоволення біологічної потреби в рухах; формування рухових умінь і навичок, ігрових дій, здобуття доступних уявлень та знань про користь занять фізичними вправами та іграми; сприяння розвитку рухових якостей; формування інтересу до рухової активності; розвиток процесів мислення та мовлення; стимулювання розумової активності; формування соціально-моральних, вольових, естетичних та емоційних якостей, позитивних особистісних якостей дітей.

Реалізація педагогічних умов, спрямованих на інтеграцію рухових і розумових процесів та мовлення, передбачає організацію фізкультурно-оздоровчих занять із використанням інноваційних ігор на основі системного підходу, який включав специфічні принципи: фасцинації, синкретичності, креативності, «інтриги, що розвивається» [6].

Принцип фасцинації – спеціально організований вербальний вплив, який передбачає зменшення витрати значущої інформації для сприйняття дітьми, управління процесом занять та досягнення результативності у всіх сферах реалізації оздоровчої, виховної та освітньої програми. Кожна дитина насолоджується предметом дій, самою дією, діями оточуючих.

Принцип синкретичності відображає наявність загальних витоків, спільності у виборі засобів та методів впливу на дитину, які дають можливість одночасно розвивати рухову і розумову сфери.

У процесі реалізації принципу креативності дитина самостійно створює нові рухи, засновані на використанні її рухового досвіду та наявності мотиву, що спонукає до творчої діяльності. Для реалізації зазначеного принципу необхідно давати можливість дитині самій створювати різні рухові ситуації, самостійно вирішувати ті чи інші рухові завдання.

Принцип «інтриги, що розвивається» виявляється на певному етапі у вигляді лавиноподібних «ага-реакцій» – власних відкриттів дитини. Необхідно будувати освітній процес таким чином, щоб задоволення дітей отриманими новими знаннями в кінці заняття сполучалося у них з бажанням дізнатися, що ж буде на наступному занятті. Цей шлях веде до активізації творчості дитини (прогнозування, здогадки, передбачення тощо).

У процесі фізкультурно-оздоровчих занять використовуються як традиційні засоби фізичного виховання (основна гімнастика (прикладні вправи, загальнорозвиваючі вправи, вправи для формування «школи рухів»), рухливі ігри, вправи спортивного характеру), так й засоби інноваційних ігор (рис. 1).

Удосконалення змісту фізкультурно-оздоровчої роботи дітей дошкільного віку відбувалось з використанням таких засобів інноваційних ігор, як:

- сенсорно-рухові ігри. В їх основі ритмічно організований текст (віршований і музично-співочий) і певний цілісний образ якої-небудь дії або події. Зміст ігор побудовано на ритмічно образних рухах, в яких представлені різні види темпо-ритмів і контрастних відчуттів. Необхідним елементом є повтори, які передбачають різні амплітуду і інтенсивність рухів. Ігри орієнтовані на розвиток сприйняття дитиною власної тілесності – в них активно задіяні не тільки наслідувальні відтворення різних видів руху в поєднанні з елементами рівноваги, але також поверхнева і глибока тактильна чутливість.

Жестово-рухові і жестово-образні гри. Жестово-рухові ігри побудовані на наслідуванні дитини виразним діям дорослого (відображувальні ігри з повсякденними сюжетами вмивання, одягання, прогулянка, відображення рухів і дій людей, тварин, явищ природи тощо). Жестово-образні ігри також засновані на наслідуванні, але вже не стільки діям, скільки образам і характерам, як правило, це ігри з розгорнутим, складним фантазійним сюжетом у супроводі музики.

- Пальчикові ігри є одним з ефективних засобів розвитку моторики рук. Мета застосування пальчикових ігор у процесі фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми – розвиток дрібної моторики, активізація мовлення, мислення, поліпшення просторової організації, підвищення працездатності дітей під час освітнього процесу, а також формування графічних навичок для подальшого навчання письма.

Пальчикові ігри – це інсценування яких-небудь римованих історій, казок за допомогою пальців. Багато ігор вимагають участі обох рук, що дає можливість дітям орієнтуватися в поняттях «вправо», «вліво», «вгору», «вниз» тощо.

У дошкільному віці ці ігри доцільно проводити з дітьми саме перед заняттями з письма, малювання, аплікації або ліплення, також доцільно використовувати як фізкультхвилинку, щоб руки і пальці відпочили, розслабилися після напруженої роботи. Ігри з сірниками, паличками, мотузками, фантами, камінцями і гудзиками можна проводити у вільний час як у групі, так і на

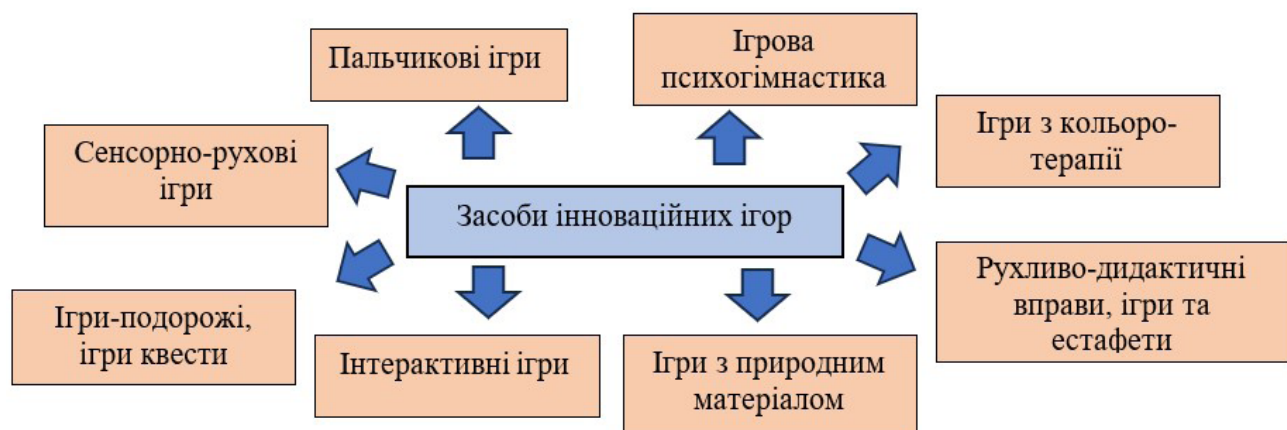

Рис. 1. Засоби інноваційних ігор фізкультурно-оздоровчих занять у фізичному вихованні дітей дошкільного віку

прогулянці. Діти в них грають індивідуально, підгрупами, командами. На прогулянці можна проводити змагання, ігри-естафети з цими предметами.

В залежності від мети і спрямованості виділено такі види пальчикових ігор:

- ігри-маніпуляції: даний вид ігор сприяє розвитку уяви у дітей, кожен пальчик в грі виступає як окремий об'єкт; пальчикові кінезіологічні вправи: комплекс рухів, дозволяють активізувати міжпівкульний вплив (гімнастика для мозку); сюжетні пальчикові вправи: вид пальчикових ігор, що дозволяють дітям зображати різні предмети, елементи неживої природи, види транспорту, тварин, птахів, комах, дерев, квітів тощо; пальчикові ігри в поєднанні з самомасажем кистей і пальців рук: ігри з використанням масажних рухів (пощипування, розтирання, натискання розминка); пальчикові ігри з музичним супроводом: у даному виді ігор відбувається синтез рухів, мовлення і музики; пальчикові ігри з предметами (намистом, бісером, піском, пластиліном, тістом), з розвиваючими предметами (мозаїки, пазли тощо).

В комплекс пальчикової гімнастики входить від 6–8 до 10 вправ. Спеціальні завдання для рук виконуються як з предметами, так і без них, всі вправи виконуються в повільному темпі, від 3 до 5 разів спочатку однією, потім іншою рукою, а на завершення – двома руками разом. Кожен ігровий комплекс пальчикової гімнастики має свою сюжетно-образну назву, проводиться протягом 3–5 хв 2–3 рази в день.

Заслуговує на увагу і такий напрям, як ігрова психогімнастика – це спеціальні ігрові вправи, етюди, ігри, спрямовані на розвиток та корекцію пізнавальної та особистісно-емоційної сфери дитини. Завдання ігрової психогімнастики – збереження психічного здоров'я, запобігання емоційним розладам у дитини через зняття психічного напруження, розвиток кращого розуміння себе та інших, створення можливостей для самовираження особистості.

Більшість психогімнастичних ігор побудовані на імітації певних почуттів та емоційних станів людини. Решта передбачає відтворення дітьми дій і вчинків уявних героїв. Оволодіння виразними рухами, що закріпилися в процесі еволюції за будь-якими відчуттями і станами людини, дає змогу малюкам не тільки більш адекватно спілкуватись, розуміти почуття інших, але і створює умови для формування їхньої власної емоційної сфери: виховання емоцій та вищих почуттів. Ігрова психогімнастика спрямована на вдосконалення автоматизованої і виразної моторики, вираз різних емоційних станів і окремих рис характеру персонажів за допомогою образних виразів, потішок, уривків з казок. У комплекси психогімнастики включені виразні рухи м'язів обличчя (міміка), м'язів тіла (пантоміма), виразність мови (вокальна міміка), імітаційні, ритмічні і релаксаційні вправи, ігри та етюди.

Ігровий психогімнастичний зміст вправ повинен відображати процес оволодіння навиками контролю рухової та емоційної сфери. Зміст ігрової психогімнастики має бути продуманий та спрямований на вирішення таких завдань: дати дитині можливість відчути різноманітні м'язові відчуття – шляхом наслідувального повторення рухів та дій ведучого; вчити дитину спрямовувати і затримувати увагу на своїх відчуттях, вчити розрізняти і порівнювати їх; вчити дитину визначати характер фізичних рухів, які супроводжуються різними м'язовими відчуттями; вчити дитину міняти характер своїх рухів, опираючись на контроль м'язових відчуттів і роботу уяви і почуттів.

У послідовності психогімнастичних ігор важливо дотримуватись чергування і порівняння протилежних за характером рухів: напруження і розслаблення; різких та плавних рухів; частих та рідких; дрібних та цілих гармонійних; ледь помітних коливань і повних застигань; помахів тіла і стрибків; вільне просування в просторі і наштовхування на предмети.

Таке чергування рухів рефлекторно впливає на гармонізацію психічної діяльності мозку: впорядковується психічна і рухова активність дитини, покращується її настрій, знижується інертність самопочуття.

Ігри з кольоротерапії можна віднести до одного із інноваційних засобів ігрової діяльності. Кольоротерапія позитивно впливає на емоційний настрій, фізичний розвиток дитини. На заняттях з фізичного виховання за допомогою кольору та світла можна вирішувати завдання стабілізації фізіологічних функцій дітей. Різноманітність кольорів сприяє розвитку

перцептивно-сенсорних дій, за допомогою режиму зміни кольорів через зорову систему можна цілеспрямовано впливати на психічні функції дитини.

Колір у процесі фізкультурно-оздоровчих занять виступає в якості трьох впливових факторів: еталон, орієнтир, стимул. Колір, як еталон, що допомагає дітям розібратися у всьому розмаїтті особливостей предметів. Колір – орієнтир, ознайомлення з навколишнім у дитини здійснюється за допомогою орієнтувально-дослідницької діяльності. Колір – стимул, це особливість впливу кольору на психофізичний стан дитини.

Колір в процесі фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми використовується по-різному (на кольорі потрібно зосередитися): пропонувати дітям «купатися» в певному кольорі; «вдихати» колір; «фарбувати себе вигаданим пензликом»; проходити крізь «сухий душ» (стрічки кольорів веселки, прикріплені до обруча); прикладати кольорові тканини, папір або картон (у формі квіточок, листочків тощо) до тіла; освітлювати частину спортивного залу світлом певного кольору.

Увагу дітей до певного кольору привертають лише на декілька хвилин. В принципі можна використовувати всі відтінки сонячного спектру. Але в більшості випадків вибирати основні кольори – червоний, жовтий і синій, а також змішані тони – жовтогарячий, фіолетовий і зелений.

Червоний колір – має розігрівуючу, оживляючу дію. Жовтогарячий колір – будить радість життя і веселість. Жовтий колір – покращує настрій і позитивно впливає на нервову систему. Зелений колір – надає сильний антистресовий ефект, оскільки заспокоює нерви, усуває стан крайньої втоми. Синій колір – зменшує запалення і допомагає при порушеннях сну. Фіолетові тони – сприяють кращій концентрації уваги, помітно знімають психічну напругу.

Під час рухової активності доцільно використовувати такі кольори : стрибки – жовтогарячий, червоний; лазіння – темно-жовтий; ходьба – світло-жовтий; повзання – блакитний, зелений, салаточий.

Особливе місце у процесі реалізації програми фізкультурно-оздоровчих занять з використанням інноваційних засобів займають рухливі ігри з дидактичною спрямованістю. Рухливо-дидактичні ігри – усвідомлена ініціативна діяльність, спрямована на досягнення двох цілей: перша (умовна) мета вирішує завдання фізичного розвитку та оздоровлення, що вимагає від дошкільнят активних рухових дій, виконання яких залежить від їхньої творчості, ініціативи та фізичних можливостей; друга – вирішує завдання пізнавального характеру, де діти закріплюють знання та уявлення у освітніх напрямках (загально-пізнавальний, математичний, мовленнєвий розвиток).

Освітній зміст таких ігор формується у вигляді дидактичного завдання. Особливістю цієї категорії ігор є наявність зв'язку дидактичного змісту з рухом, при цьому роль рухів яскраво виражена при дидактичному змісті гри.

У рухливо-дидактичних іграх ставляться завдання, вирішення яких вимагає зосередженості уваги, розумового зусилля, вміння осмислити правила, послідовність дій, подолання труднощів, що сприяє розвитку відчуттів і сприйняття, уявлень, засвоєння знань. Такі ігри дають можливість навчати різноманітним і раціональним способам вирішення розумових і моторних завдань, в чому й полягає їх розвивальне значення. Вони, як правило, не виникають з ініціативи дітей, а організуються з метою взаємодії ігрової та навчальної діяльності.

Зміст рухливо-дидактичних ігор становить взаємодія двох складових – спеціально-визначені рухові дії та пізнавальна компонента. Механізм поєднання рухових дій з пізнавальною діяльністю, передбачає два напрямки: синхронність (виконання по ходу рухової дії елементів дидактичних завдань за умови, що фізичні вправи малої інтенсивності) та послідовність – дидактичні завдання передують виконанню рухового завдання або виконуються після його завершення за умови, що фізичні вправи середньої і високої інтенсивності.

Провідним принципом рухливо-дидактичних ігор є активізація рухової сфери дітей завдяки дидактичних можливостей моделювання пізнавальної діяльності у процесі проведення фізкультурно-оздоровчих занять.

За характером використання матеріалу застосовуються такі ігри, як предметні (іграшки та матеріали, інвентар, знаряддя, посібники); настільні (карткові та логічні ігри); підлогові (коврики, плакати, посібники).

У іграх з предметами використовуються дидактичні іграшки (мозаїка, кубики тощо), реальні предмети (побутові), спортивний інвентар (м'ячі різних кольорів, стрічки, мотузки, фішки, циліндри тощо). Такого роду ігри використовуються для закріплення знань про властивості та якості предметів (розмір, кількість, колір, форма), вони спрямовані на розвиток тактильних відчуттів, вміння маніпулювати з різними предметами, розвиток творчого мислення та уяви.

Настільні ігри передбачають дії не з предметами, а з їх зображеннями. Найчастіше вони зорієнтовані на розв'язання таких ігрових завдань, як добір картинок за схожістю (деякі види лото, парні картинки), карток-картинок під час чергового ходу (доміно), складання цілого з частин (розрізні картинки, кубики) тощо. Одним з варіантів настільних ігор, що використовували були «Настільний футбол», «Настільний хокей», «Шашки».

Підлогові ігри передбачають застосування різноманітних ігрових наочних посібників і тренажерів, інноваційність яких полягає в тому, що вони перетворюють статичну дидактичну гру на рухливу. Ігри дозволяють проводити навчання дітей у рухливій формі, поєднуючи інтелектуальний розвиток дитини та її рухову активність. Діти вільно пересуваються ігровим полем, нахиляються, присідають, стрибають, кидають різні предмети. Серед різновидів підлогових розвиваючих ігор є «Твістер», «Класики», «Лабіринт». Ігри розвивають велику і дрібну моторику, координацію рухів, окомір і спритність. Ігри вчать порівнювати, розрізняти, запам'ятовувати, логічно мислити, рахувати, орієнтуватися у просторі та приймати рішення. Вони знайомлять з кольорами, формами та властивостями фігур, величиною, логічними ланцюжками, поняттями «право-ліво», «верх-низ».

Удосконалення змісту фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільниками передбачає застосування ігор з природним матеріалом, що є природною і доступною формою діяльності для дітей. Ігри з природними матеріалами сприяють сенсорному розвитку дітей і містять у собі значний пізнавальний елемент. Це зближує їх із дидактичними іграми, але в дидактичній грі навчальний початок виступає як основний зміст гри, а в іграх з природними матеріалами він включений в процес творення, діяльності, де діти практично застосовуючи природний матеріал, пізнають його якості, властивості.

Ігри з використанням різноманітного природного матеріалу дозволяють формувати у дітей позитивну мотивацію до ігрової діяльності, тренувати дрібні м'язи рук, удосконалювати координацію рухів, розвивати психічні процеси. Ігри з природним матеріалом умовно можна розділити на такі: ігри з піском, з водою, з пластичним матеріалом (глина), з плоским матеріалом (листя, суцвіття, береста), з крупою.

Для організації ігор використовується різноманітний природний матеріал: шишки, жолуді, каштани, горіхи, кору, коріння, палички, листя, гілочки, плоди і насіння, мушлі, каміння, а також природне оточення, рельєф місцевості. Організація ігор з природним матеріалом відбувається здебільшого на вулиці під час прогулянок на ділянці ЗДО, походів за межі ЗДО, а за несприятливих погодних умов у приміщенні (кімната, фізкультурна зала). Ігри з використанням природного матеріалу виконуються у основних рухах, зміст яких поєднує еколого-природничу, сенсомоторну, оздоровчу та пізнавальну спрямованість.

Контактування з природними елементами – водою, піском, тирсою, глиною, снігом, кубиками льоду під час ігор сприяє загартовуванню дитячого організму. Ігри з піском, снігом та водою містять елементи руху, адже спорудження будівель з піску та снігу, плескання у воді дозволяють задовольнити зростаючу потребу дитини у русі. Починаючи будувати зі снігу, діти катають снігові коми, носять їх до місця будівництва, затрачають фізичні зусилля, переходять із місця на місце, нахиляються. У іграх із водою, піском, крижинками розвивається дрібна мускулатура рук. Вироблені рухи вимагають активної діяльності різних м'язів і саме ця сторона ігор із природними матеріалами сприяє розвитку фізичних сил дитини.

Одними із сучасних інноваційних ігор є інтерактивні. Це ігри, які спрямовані на застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які необхідні для досягнення цілей у вихованні, навчанні та розвитку дітей дошкільного віку. Інтерактивна гра – активна розвивальна гра, основним методом проведення якої є інтервенція тобто втручання, а також процес соціальної взаємодії учасників гри з комп'ютером, планшетом, дошкою тощо. Барвисте оформлення програм, анімація, активізує увагу дітей, розвиває асоціативне мислення, а вміло підібрані завдання, створюють позитивну психологічну атмосферу співробітництва.

Мультимедіа – це контент, який одночасно передається у різних формах: звук, анімована комп'ютерна графіка, відеоряд. Інтерактивні пристрої дозволяють створювати ідеальний простір для навчання, ігор і активних дій, а програмне забезпечення включає значну кількість різнопланових ігор для розвитку рухових навичок і пізнавальних процесів. Контент у формі гри робить виконання завдань невимушеним та захоплюючим процесом для дітей. Вони передбачають одночасне використання різних форм подання та засвоєння інформації через аудіо, відеозображення, анімацію.

Інтерактивні відеопроєкції, які здійснюються на фрагмент однієї з поверхонь (фрагмент підлоги або стіни) можуть бути фоновим елементом або акцентом в предметно-просторовому середовищі. Зображення проєктується на поверхню, система захоплення фіксує рухи людини, яка знаходиться безпосередньо в області проєкції, потім весь процес взаємодії зображення і людини контролює програмне зображення.

Застосування на заняттях з фізичної культури мультимедійних презентацій, що включають анімацію, яскраву наочність, музику і відео-ефекти з цікавим сюжетом в змозі утримувати увагу дошкільнят на високому рівні. За допомогою таких прийомів легко створити атмосферу подорожі, прогулянки, спортивного дійства, показати красу рідної природи тощо за рахунок реалістичності та динамічності матеріалу.

За допомогою комп'ютерних можливостей вихователь здатний маніпулювати звуком та відео для досягнення спецефектів, синтезувати та відтворювати звук та відео, включаючи анімацію та інтеграцію всього цього в єдину інтерактивну гру. За рахунок ІКТ, така близька дитячій природі гра, набуває науково-пізнавального характеру. Наочність матеріалу підвищує його засвоєння, тому як задіяні всі канали сприйняття дітей – зоровий, механічний, слуховий та емоційний.

Так, у підготовчій частині заняття можна провести загальнорозвиваючі вправи із застосуванням спортивного інвентарю (ракеток, м'ячів, скакалок, обручів), а також вправи в ігровій чи імітаційній формі, відтворених за допомогою інтерактивних відеопроєкцій. У схемах можна поетапно відтворити рухи разом із «веселими чоловічками» або героями улюблених мультфільмів, казок представлених за допомогою ІКТ. Під час освоєння рухових навичок доречно включати музичний супровід, який дозволить відзначити початок та кінець вправи та підняти дітям настрій. В основній частині заняття можна провести серію ігор, спрямованих на закріплення основних рухів та найпростіших елементів спортивних ігор, розвиток рухових навичок. Застосування мультимедіа-технологій (колір, графіка, звук, сучасні засоби відеотехніки) дозволяє моделювати різні ситуації.

Використання у процесі фізкультурно-оздоровчих занять ІКТ дозволяє говорити про його ефективність через таке: засвоєння знань відбувається не з примусу, а за бажанням дітей; мультимедіа продукти сприймаються позитивно, і ці емоції стимулюють зацікавленість до занять; інформація на екрані в ігровій формі викликає величезний інтерес; рух, звук, мультиплікація, анімація надовго привертають увагу дитини; отримані знання залишаються в пам'яті на тривалий термін і легше відтворюються; можливість моделювати такі ситуації, які не можна побачити у повсякденному житті; можливість пофантазувати, зняти бар'єри страху; створення атмосфери співпраці всього колективу та партнерства; створення можливості використання міжпредметних зв'язків.

Однією з суттєвих переваг застосування ІКТ є те, що фізкультурно-оздоровчі заняття можна проводити дистанційно, особливо в умовах сьогодення. Дистанційне навчання передбачає

те, що дитина, переглядаючи в відеоформаті пропонований матеріал, зможе самостійно його повторити. Відеофайли програми дистанційних музично-ігрових завдань (ранкова гімнастика, сюжетно-казкова руханка, ігрові вправи) відправляються на електронні пристрої батьків. Ігрові комплекси батьки можуть проводити сумісно з дитиною протягом дня.

Ще одним засобом інноваційних ігор в процесі фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми є ігри-подорожі («маршрутні ігри», «ігри по станціях») або квести. Їх суть полягає в подоланні дистанції з певною кількістю пунктів, розташування яких потрібно розгадати за допомогою підказок, та послідовному виконанні різних рухових завдань на місцях прибуття у пункти.

Ігрові квести з дітьми дошкільного віку будуються на сюжетах знайомих казок або за участю персонажів улюблених мультфільмів. Сюжетна основа гри з елементами квесту повинна включати деяку передісторію, свого роду зав'язку, яка повинна погодити в єдину дію окремі рухові завдання.

Квест – багатогранна гра, що сприяє розвитку інтелектуальних здібностей дітей (розв'язання завдань); удосконаленню фізичних кондицій (пошук пунктів та пересування до них обумовленим способом); вихованню дисциплінованості (дотримання внутрішньокомандної субординації), сміливості, прояву фантазії, творчості, умінь працювати в команді. Інструктором ФК і вихователем заздалегідь визначається маршрут пересування учасників гри (ігрова кімната, фізкультурний зал, прогулянкова територія ЗДО), втім найчастіше він має довільний характер, та кількість пунктів (об'єктів, етапів), яких мають дістатися гравці для виконання завдання. Їхня оптимальна кількість для дітей дошкільного віку може коливатися в межах від 5 до 7 одиниць і залежить від масштабів гри, її завдань, запланованої тривалості, кількості команд та учасників у кожній з них. Креативного підходу до розробки програми квесту вимагає шифрування різними способами (фото, картинка, логічна загадка, опис) об'єктів прибуття команд та визначення змісту завдань. Завдання, що виконуються учасниками гри на станціях, можуть мати творчий, спортивний, розважальний та інтелектуальний характер. Програма змагань може містити: біг (інші способи пересування), орієнтування на місцевості, завдання на кмітливість, завдання на спостережливість, пошук предмета тощо.

Отже головними напрямками реалізації фізкультурно-оздоровчих занять із використанням засобів інноваційних ігор є специфічні, суть яких полягає в удосконаленні рухових навичок, розвитку рухових якостей, оздоровленні дітей, та загальнопедагогічні, що передбачають підвищення рівня розумового розвитку дітей (через активізацію мисленнєвої діяльності на основі рухової активності; сенсорний розвиток; становлення мовлення, збільшення словникового запасу дітей), виховання особистісних якостей, моральних цінностей, естетичної культури. При цьому пізнавальна компонента виступає як дієвий фактор до рухової діяльності, структура заняття не змінюється, вищий ієрархічний щабель – рухи. Моторна щільність заняття – 60–65%.

Зміст розробляється з урахуванням вікових особливостей дітей дошкільного віку та будується на різноманітних рухових діях (ходьба, біг, стрибки, метання, кидання, ловіння, повзання, лазіння, рівновага). Підбір засобів здійснюється згідно теорії сенситивних періодів розвитку дитини (фізичний та психічний). Практичний матеріал за змістом навчально-розвивальний та ігровий за формою.

Висновки. В ході пошуку інноваційних педагогічних технологій для організації фізкультурних занять з дітьми дошкільного віку було виявлено привабливість і значимість ігрової діяльності. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що впровадження засобів інноваційних ігор є одним із пріоритетних напрямків удосконалення змісту і форм організації фізичного виховання в закладах дошкільної освіти. Використання засобів інноваційних ігор у фізичному вихованні дітей дошкільного віку дозволяє задовільнити їх інтереси і потреби в руховій активності, навчити володіти своїм тілом, стабілізувати почуття і емоції, розвинути не тільки фізичні, але і психічні, інтелектуальні та естетичні якості. Для підвищення цікавості дітей до занять з фізичної культури доцільно впроваджувати засоби інноваційних ігор у процес фізичного виховання.

Література:

1. Пасічник В. Сутність ігрової діяльності у формуванні особистості дітей дошкільного віку. *Спортивні ігри*. 2020. № 3(17). С. 43–57.
2. Пасічник В., Пітин М., Свістельник І., Ковальчук Л., Цап І., Задорожна О. Ефективність програми фізкультурно-оздоровчих занять із використанням інноваційних ігор у фізичному вихованні дітей 4-5 років. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2023. 3. С. 73–81.
3. Пасічник В., Пітин М., Окопний В., Теліховський І. Концепція ігрової діяльності у межах фізичного виховання дітей дошкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр.* Київ, 2022. Випуск 9 (154) 2022. С. 78–85.
4. Приступа Є., Пасічник В., Вовканич А. Комплексний розвиток здібностей дітей старшого дошкільного віку з використанням інтегрально-розвивальних м'ячів. *Науковий дискурс у фізичному вихованні і спорті*. 2023. 2. С. 37–47.
5. Krutsevich T., Pangelova N. Content and organization of physical education in the context of formation of integrated harmoniously developed child. *Life and movement*. 2013. № 1(3). P. 3–7.
6. Panhelova N., Krutsevych T., Panhelova M., Pyvovar A., Ruban V., Trotsenko T., Kravchenko T., Bazylevych N. Complex development of cognitive processes and physical abilities of children of preschool age in the process of motor activity. *International journal of applied exercise physiology*. 2020. № 9(1). P. 73–88.

References:

1. Pasichnyk, V. (2020). Sutnist' ihrovoyi diyal'nosti u formuvanni osobystosti ditey doshkil'noho viku [The essence of game activity in the formation of the personality of preschool children]. *Sportyvni igry*, 3(17), 43–57 [in Ukrainian].
2. Pasichnyk, V., Pitin, M., Svistelnyk, I., Kovalchuk, L., Tsap, I., & Zadorozhna, O. (2023). Efektyvnist' prohramy fizkul'turno-ozdorovchykh zanyat' iz vykorystannyam innovatsiynykh ihor u fizychnomu vykhovanni ditey 4–5 rokiv [Effectiveness of the program of physical culture and health classes using innovative games in the physical education of children 4-5 years old]. *Sportyvnyy visnyk Prydniprov'ya*, 3, 73–81 [in Ukrainian].
3. Pasichnyk, V., Pitin, M., Okopnyy, V., & Telikhovskyy, I. (2022). Kontseptsiya ihrovoyi dil'nosti u mezhakh fizychnoho vykhovannya ditey doshkil'noho viku [The concept of game activity within the framework of physical education of preschool children]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya 15 "Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)"*. 9 (154), 78–85 [in Ukrainian].
4. Prystupa, E., Pasichnyk, V., & Vovkanych, A. (2023). Kompleksnyy rozvytok zdbnostey ditey starshoho doshkil'noho viku z vykorystannyam intehral'no-rozvyval'nykh m'yachiv [Complex development of abilities of older preschool children using integral development balls]. *Naukovyy dyskurs u fizychnomu vykhovanni i sporti*, 2, 37–47 [in Ukrainian].
5. Krutsevich, T., & Pangelova, N. (2013). Content and organization of physical education in the context of formation of integrated harmoniously developed child. *Life and movement*, 1(3), 3–7 [in English].
6. Panhelova, N., Krutsevych, T., Panhelova, M., Pyvovar, A., Ruban, V., Trotsenko, T., Kravchenko, T., & Bazylevych, N. (2020). Complex development of cognitive processes and physical abilities of children of preschool age in the process of motor activity. *International journal of applied exercise physiology*, 9(1), 73–88 [in English].

Pasichnyk Victoriya, Melnyk Valery, Kovalchuk Lidiia

USE OF INNOVATIVE GAMES IN PHYSICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

An important direction of physical education of preschool children is the use of various forms and means for their harmonious development, among which an important place is given to play activities. The purpose of the study: to justify the effectiveness of using innovative games in the physical education of preschool children. Methods of the theoretical level of research: analysis,

comparison, induction, deduction, systematization and generalization of scientific and methodical literature. The results. Game activity in physical education is represented by an extremely wide variety of directions, tasks, complexes of means and methods. Improvement of the content of physical education and health work of preschool children involves the use of such means of innovative games as: finger games, sensory-motor games, interactive games, games with natural material, movement-didactic games, travel games, quest games, game psycho-gymnastics, color therapy games. The main directions of the implementation of physical education classes using the means of innovative games are specific ones, the essence of which is to improve motor skills, development of motor qualities, improving the health of children, and general pedagogical ones, which provide for an increase in the level of mental development of children (through the activation of thinking activity based on motor activity ; sensory development; the development of children's vocabulary), education of personal qualities, moral values, aesthetic culture. Conclusions. In the course of the search for innovative pedagogical technologies for the organization of physical education classes with preschool children, the significance of game activities was revealed. The analysis of the scientific and methodical literature proved that the introduction of innovative game tools is one of the priority directions for improving the content and forms of physical education organization in primary education. The use of innovative games in the physical education of preschool children allows you to satisfy their interests and needs in motor activity, teach them to control their body, stabilize feelings and emotions, develop not only physical, but also mental, intellectual and aesthetic qualities. In order to increase children's interest in physical education, it is advisable to introduce the means of innovative games into the process of physical education.

Key words: *innovative games, means, physical Education, preschool age.*